

በተመጣጣኝ ውክልና ስም መንግስት አነስተኛ የህዝብ ብዛት ያላቸው

ክልሎችን እንዳይደፈጥጥ እንዴት እንከላከለው ?

የፌዴራል ስርዓት በዓለማችን ከፍተኛ ተቀባይነት እያገኘ በመሄድ ላይ ያለ ስርዓት ነው። ይሁን እንጂ በማእከላይ መንግስትና በክልሎች እንዲሁም በክልሎች እርስ በራሳቸው በእኩልነት የተገነባ ስርዓት እንዲመሰርቱ ካልተደረገ አደጋው ከባድ ነው። በተመጣጣኝ ውክልና ስም የህዝብ ብዛት ያላቸው ክልሎች በድምጽ ብልጫ አነስተኛ የህዝብ ብዛት ያላቸው ክልሎችን መጉዳታቸው የማይቀር ነው። እንዲህ አይነት ችግር እንዳይከሰት ለማድረግ ከፍተኛ ትግል አድርገው አመርቂ ውጤት ካስመዘገቡ አገሮች ጎልታ የምትጠቀሰው አሜሪካ ነች። ስለሆነም የአሜሪካን ተሞክሮ ላካፍላችሁ። ይህን ተሞክሮ ከአገራችን ሁኔታ ጋር አጣጥመን መፈጸም ከቻልን ስጋቱን ሊቀርፍልን ይችላል ብዩ አምናለሁ።

አሜሪካን የመሰረቱ ቀደምቶቹ አስራ ሶስት ክልሎች [ስቴትስ] ከፍተኛ ትግል አካሂደው የእንግሊዝ ቅኝ ግዛትን አሸንፈው ነጻ ከወጡ በኋላ ከፍተኛ ጥያቄ ሆኖ የመጣው መንግስታችንን እንዴት እንመስርት የሚል ጥያቄ ነበር። ከአስራ ሶስቱም ክልሎች የተውጣጡ ተወካዮች ፊላደልፍያ ከተማ ተገናኝተው ሕገ መንግስታቸውን ሲያረቁ ከፍተኛ መወያያ ያደረጓቸው ጉዳዮች እንዴት መተዳደር አለብን ? ምን ዓይነት ሕገ መንግስት ይኑረን? ምን ዓይነት መንግስት እንመስርት የፌዴራሉ መንግስት ክልሎችን እንዳይደፈጥጥ ምን እናድርግ? የሚሉ ጥያቄዎች ነበሩ። በዚህ ከመይ 25 እስከ ሰብተምበር 17/1787 በተካሄደው የሕገ መንግስት ጉባኤ አማራጮቹን አንድ በአንድ ፈትሸው እስከ ዛሬ ድረስ የዘለቀ ሕገ መንግስት ለማጽደቅ ችለዋል።

ይህን የአገሪቱ ከፍተኛ ሕግ የማጽደቁ ሂደት ቀላል አልነበረም። መንግስት እንዴት ይመስረት በሚል ጥያቄ ዙርያ ሲወያዩ ከፍተኛ የህዝብ ብዛት በነበራቸው ክልሎች እንዳይወጡ ከፍተኛ ስጋት ስለነበራቸው የተለያዩ

ጥላኞች ለውይይት እንዲቀርቡ ተደርጓል። እንደተፈራው የቨርጂንያ ተወካይ ያቀረበው የቨርጂንያ ጥላን እየተባለ የሚጠራው በህዝብ ብዛታችን አንጻር ተመጣጣኝ ውክልና ይኑረን የሚል ሃሳብ ይዞ ቀረበ። ይህ ተመጣጣኝ ውክልና በሚል ስም የቀረበው በውጭ ሲታይ ዲሞክራሲያዊ ቢመስልም ውጤቱ ሲታይ ግን በተመጣጣኝ ውክልና ስም የህዝብ ብዛታቸው አነስተኛ የሆኑትን ክልሎች የሚደፈጥ ስለሆነ ተቀባይነት አጣ። ተከታትሎ የመጣው ከኒውጅርሲ ተወካይ የቀረበው የኒውጅርሲ ጥላን የተባለው ነበር። ኒውጅርሲ ትንሽ የህዝብ ብዛት ስለነበራት ሁሉም ክልሎች እኩል ውክልና ይኑራቸው የሚል ሃሳብ ይዘው ቀረቡ። ይህ ጥላንም ከፍተኛ የህዝብ ብዛት የነበራቸው ክልሎችን የሚያስከፋ ሆነ። ተመጣጣኝ ውክልና ደፍጣጭ መሆኑንና እኩል ውክልና የሚል ሃሳብም ከፍተኛ የህዝብ ብዛት ያላቸውን ክልሎች ጥቅም እንደማያስከብር አስተውሎ የመጣው ሚስተር ሮጀር ሸርማን የተባለ የክነትኬት ተወካይ ነበር። ይዘት የመጣው ሃሳብም ኮንስቲትዩሽናል ኮምፕሮማይዝ ይባላል። ሕገ መንግስታዊ ሽምግልና እንደማለት ነው። ይህ ጥላን ሁለት ምክር ቤቶች እንዲኖሩ ያደርጋል። አንደኛው ምክር ቤት በህዝብ ብዛት መሰረት የሚዋቀር የተወካዮች ምክር ቤት [ለወር ለጂሰለቲቭ] ነው። በዚህ ምክር ቤት ክልሎች ያላቸውን የህዝብ ብዛት ግምት ውስጥ ያስገባ የተወካዮች ብዛት እንዲወክሉ ያደርጋል። ሁለተኛው ምክር ቤት ደግሞ ሰነት [አፐር ለጅሰለቲቭ] እየተባለ የሚጠራው ምክር ቤት ነው። የሰነት ምክር ቤት የሚቋቋመው ከሁሉም ክልሎች በእኩልነት ሁለት ሁለት ተወካዮችን በማቀፍ ነው። ህግ ሲጸድቅ ደግሞ በሁለቱ ምክር ቤቶች ተቀባይነት ያለው መሆን አለበት ተባለ። ይህ ጥላን ክልሎች እንደ ያዙት የህዝብ ብዛት ተወካዮቻቸውን ወደ ተወካዮች ምክር ቤት እንዲመርጡ ሲያስችል አነስተኛ ብዛት ያላቸው ከፍተኛ የህዝብ ብዛት ባላቸው እንዳይደፈጠጡ ዋስትና የሚሰጥ የሰነት ምክር ቤት ደግሞ ሁሉም ክልሎች እኩል ሁለት ሁለት ተወካዮችን እንዲወክሉ በማድረጉና ህግ ሲጸድቅም የሁለቱ ምክር ቤቶች ይሁንታ ማግኘቱ የግድ ስለሚል የሁሉም ክልሎች ፍላጎት እንዲሳካ አደረገ።

ከፍተኛ የህዝብ ብዛት ያላቸው ክልሎችም ያላቸው የህዝብ ብዛትና ድምጽ እየተጠቀሙ ሌሎችን እንዳይደፈጡ ከፍተኛ ተቋማዊ መከላከያም ሆነ። ይህን በምሳሌ ለመመልከት እንምክር። አሁን እስከ 39 557 045 የህዝብ ብዛት ያላት ካሊፎርንያ፣ 28 701 845 የህዝብ ብዛት ያላት ቴክሳስና 21 299 325 የህዝብ

ብዛት ያላት ፍሎሪዳ ስቴት 557 737 የህዝብ ብዛት ካላት ዋሽንግተን 626 299 የህዝብ ብዛት ካላት ቬርሞንትና 737 438 የህዝብ ብዛት ካላት አላስካ እኩል እያንዳንዳቸው ሁለት ሁለት ተወካዮችን ወደ ስኔት ምክር ቤት ይወክላሉ። ወደ ተወካዮች ምክር ቤት ደግሞ ባላቸው የህዝብ ብዛት መጠን ስለሚወክሉ ካሊፎርንያ 53 ፍሎሪዳ 27 እና ቴክሳስ 36 ሲወክሉ ዋሽንግተን፣ ቬርሞንትና አላስካ አንድ አንድ ተወካዮች ብቻ ይወክላሉ።

ከውስጣቸው የተለያዩ ብሄረሰቦችን በማቀፋቸው ምክንያት በተገቢ መንገድ ብዛታቸው ተለይቶ ባይታወቅም እስከ አሁን ድረስ በሚነገረው ግምት ከተሄደ በኢትዮጵያም ከፍተኛ የህዝብ ብዛት ያላቸው ክልሎች አሮምያ 35 467 001 ፣ አማራ 21 134 988 ፣ ደቡብ 19 170 007 ሲኖራቸው አነስተኛ የህዝብ ብዛት ያላቸው ደግሞ ሃራሪ 246 000፣ ጋምቤላ 435 999፣ ቤንሻንጉል ጉሙዝ 1 066 001 እና ዓፋር 1 812 002 የህዝብ ብዛት አላቸው። በኢትዮጵያ መንግስት ሲመሰረት ተመጣጣኝ ውክልና የሚባለው አሰራር ብቻ ተግባራዊ ከተደረገ ከፍተኛ የህዝብ ብዛት ያላቸው ክልሎች በርካታ ተወካዮችን አስመርጠው በድምጽ ብልጫ እየተባለ ዝቅተኛ የህዝብ ብዛት ያላቸውን ክልሎች እንዳይደፈጡና አነስተኛ የህዝብ ብዛት ያላቸው ክልሎች በአገራቸው ጉዳይ የመወሰን አቅም እንዳያጡና የክልላቸው ህዝብን ጥቅም ማስከበር እንዳይሳናቸው ከወዲሁ ሊታሰብበት የሚገባ አብይ ጉዳይ ሆኖ አግኝቶታል። አለማዊ ተመኩሮውን እናጠነውና ከአገራችን ተጨባጭ ሁኔታ ጋር አዛምደን እንዴት መተግበር እንደሚችል እንገንግርበት። ዘመናዊ ዲሞክራሲ የብዙሃን ድምጽና የውሁዳን መብትን አጣጥሞ እንዲሄድ የግድ ይላል።

ባህሩ ተገኘ

11/27/2019